Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İcrâ Edilen Kürtçe Mevlidlerin Muş İli'nde Uygulanılışı

Ercihan Ülger*

Öz: Mevlid, günümüzde icrâ edilen en önemli dini mûsikî formlarından birisidir. Mevlid, kelime anlamı olarak doğma, velâdet, doğum yeri ve doğum zamanı anlamlarına gelmektedir. Bu kelime zamanla özel bir anlam kazanarak, Hz. Peygamberimizin (s.a.v.) doğumu manasında kullanılmıştır. Bir dinî mûsikî formu olarak mevlid, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya teşrifleri, doğumunun öncesinde ve sonrasında yaşanan mucizeleri, nübüvvet öncesi ve sonrasında yaşanan olayları, İsra ve Miraç mucizesini, vefatını konu alan eserlere ve bu eserlerin icrâ edildiği merasimlere denmektedir. İslam tarihinde çok sayıda mevlid yazılmıştır. Türk Edebiyatında Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât adlı eseri çok beğenilmiş ve asırlar boyu mevlid merâsimlerinde düzenlenmiş olarak Tevhid, Yaratılış, Velâdet, Merhaba, Mirâc ve Münacât bahirleri okunagelmiştir. Arapça, Farsça, Türkçe vb. dillerde yazıldığı gibi Kürtçede de mevlidler yazılmıştır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kürtçe mevlidler okunmakta olup, bu iki bölgede tespit edilen 26 adet Kürtçe mevlid bulunmaktadır. Bu çalışmada Muş ilinde Kürtçe mevlidlerden Hasan Ertûşî'nin Mevlid-i Nebî Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm isimli mevlidi, bu mevlidin merâsimi, müzikal icrâsı ile Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu Vesîletü'n-Necât isimli Türkçe mevlidinin karşılaştırılması üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mevlid, Kürtçe Mevlid, Mewlûda Melayê Batê, Hasan Ertuşi, Süleyman Çelebi, Muş

Giriş

İslam tarihinde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumu ile ilgili kutlamalar ilk kez Mısır'da kurulan Şii Fatimî Devleti'nde Muiz Lidînillâh döneminde (972-975) başlamış, daha sonra Selahaddin Eyyubî'nin kayınbiraderi Erbil Atabegi Muzafferüddin Kökböri zamanında daha geniş katılımlı ve büyük törenlerle kutlamaya devam edilmiştir. Bu dönemde Endülüslü hadis âlimi ve tarihçi İbn Dıhye el-Kelbî, Erbil'e uğradığında Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumunun büyük törenlerle kutlandığını görünce, *Kitâb'üt-Tenvîr fî Mevlid'is-Sirâci'l-münîr* isimli kitabını yazarak Muzafferüddin Kökböri'ye sunmuştur.

* Muş Alparslan Üniversitesi, Öğr. Gör., İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk Din Musikisi Anabilim Dalı, ercihanulger@hotmail.com

Bu dönemden sonra Memlüklüler ve Osmanlılarda da Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumu çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. (Özel, 2004, s. 475-479) Osmanlı Devleti'nde birçok âlim, mevlid türünde eserler yazmış, bu eserlerin sayısı Prof. Dr. Necla Pekolcay'ın yaptığı çalışmada 63 adet olarak (Pekolcay, 2015, s. 40), daha sonra ise Prof. Dr. M. Fatih Köksal tarafından yapılan çalışmada günümüze kadar yazılan eserlerin sayısının 121 adete ulaştığı tespit edilmiş (Köksal, 2011, s. 73) fakat bu eserler içerisinde Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât* adlı eseri daha çok rağbet görmüş ve günümüze kadar beğenilerek okunmuştur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de çok sayıda mevlid yazılmıştır. Muş İli'nde kandil geceleri, dinî gün ve gecelerde mevlid merasimleri düzenlenmekte ve halkın oldukça katılım gösterdiği bu merasimlerde Kürtçe mevlidler okunmaktadır. Araştırmamız için Muş İli'nde farklı camilerde mevlid merasimlerine tarafımdan katılınarak kayıt alınmış ve bazı İmam-Hatiplerle Kürtçe mevlidler üzerine söyleşi yapılmıştır. Bu çalışmamızda mevlid merasimlerinin nasıl yapıldığı, bu merasimlerde okunan Kürtçe mevlidlerin makamsal olarak icrâsının ne şekilde yapıldığı, Türkçe mevlidle benzer ve farklı uygulamalar konusu karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Mevlid ve İcrası

Mevlid, kelime anlamı olarak doğma, velâdet, doğum yeri ve doğum zamanı anlamlarına gelmektedir. Bu kelime zamanla özel bir anlam kazanarak Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumu manasında kullanılmıştır (Sami, 2010, s. 1433).

Bir dinî mûsikî formu olarak mevlid, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya teşrifleri, doğumunun öncesinde ve sonrasında yaşanan mucizeleri, nübüvvet öncesi ve sonrasında yaşanan olayları, İsra ve Miraç mucizesini, vefatını konu alan eserlere ve bu eserlerin icrâ edildiği merasimlere denmektedir (Köksal, 2011, s. 20).

Türk Edebiyatı'nda Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu *Vesîletü'n-Necât* adlı eseri çok beğenilmiş ve asırlar boyu mevlid merâsimlerinde Tevhid, Yaratılış, Velâdet, Merhaba, Mirâc ve Münacât bahirleri okunagelmiştir (Çakır, 2009, s. 91).

Mevlid metinleri genellikle mesnevi nazım biçimiyle yazılmıştır (Fâilâtün, fâilâtün, fâilün) (Aksoy, 2004, s. 482). Başlangıçta Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumunu kutlamak amacıyla yapılan merâsimlerde okunan mevlid, günümüzde düğünlerde, sünnet düğünlerinde, asker uğurlama programlarında, farklı uygulamaları olmakla birlikte ölen kişilerin vefatlarının sene-i devriyelerinde, kandil gecelerinde vb. diğer amaçlarla merâsimlerde de okunmaktadır.

Mevlid bahirleri mevlidhanlar tarafından irticâli olarak icrâ edilir. İcrâsında belirli bir tertib olup, her bahirden önce o bahrin okunacağı makamda bir aşr-ı şerif ve bir tevşih okunur.

Ardından bahirlere geçilerek sırasıyla Tevhid, Yaratılış, Velâdet, Merhaba, Mirac ve Münacât bahirleri okunur. Sonunda mevlid duası yapılarak mevlid merâsimi bitirilmiş olur (Çakır, 2009, s. 92-93).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Okunan Kürtçe Mevlidler

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde okunan Kürtçe mevlidler, bu coğrafyada yaşayan âlimler tarafından yazılmış ve halk tarafından mevlid merâsimlerinde beğenilerek okunmuştur. Bu Kürtçe mevlidlerin ilki Hasan Ertûşî'nin (ö.1491) *Mevlid-i Nebi* isimli eseri olup, son yirmi, otuz yıla kadar bu mevlid okunagelmiş ancak içerisinde birçok Arapça ve Farsça ibareler barındırması, halk tarafından anlaşılamaması nedeniyle medrese hocaları ve halk arasında Seyda, Mele ve Şeyh diye tabir edilen kişiler tarafından da mevlidler yazılmıştır. Bu mevlidler ve yazarları şunlardır:

1. Hasan Ertûşî, *Mevlid-i Nebî Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm*
2. Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî, *Mevlîd-i Nebî*
3. Şeyh Muhammed Sirâcüddîn, *Dürra Birinci Mewluda Kirmancî*
4. Molla Muhammed Ekinci (Ğursî), *Nazm-ı Şîrîn*
5. Muhammed Şerif el-Batırgizî, *Risâletü'l-Usûl fî Mevlîdi'r-Rasûl*
6. Mustafa Ezdârî, *Mevlidi-i Şerîf*
7. Mele Şevki, *Mevlidi'n-Nebî Aleyhi's-Salâti ve's-Selâm*
8. Mele Ali Mardînî, *Hâzâ Kitâb Âvâ Hayât*
9. Mele Ahmed, *Mevlidi'n-Nebî Aleyhi's-Salâti ve's-Selâm*
10. Seyyid Bedreddîn, *Mevlûdâ Kürdî Bizmani Gundî*
11. Molla Ahmed Nâs, *Fekîye Nârincî Mevlûda Kürmancî*
12. Feyzullah Haznevî, *Rasûli bî Hember*
13. Mele Abdurrahman Becirmenî, *Mevlid-i Muhammed Mustafa*
14. Mele Hasan, *Mevlidü'n-Nebî*
15. Feyzullah Erzen (Seyyid Feyzullah Fındıkî), *Hate Sefadı Mevlidi Mustafa*
16. Feyzullah Erzen, *Gule Narencî Mevlide Kurmancî*
17. Mele Zâhid, *Mevlidi Şerif Herdû Bâtî*
18. Şeyh Muhammed Mehdî, *Mevlüde Kurmancî*
19. Mele Abdurrahman Harhûrî, *Mevlüde Siyer*
20. Mele Süleyman Kurşun, *Mevlida Peygamber (Mewlida Pêxember)*

Zazaca Yazılan Mevlidler

21. Ahmed el-Hâsî, *Mevlid*

22. Osman Esad Efendi, *Biyîşe Peygamberî,*

23. Mele Hunij*, Mevlid-i Peygamberî*

24. Mele Kâmil; *Mevlid-i Nebî.*

25. Mele Muhammed el-Murâdânî el-Gencî, *Mevlid-i Zazakî*

26. Abdülkâdir Arslan, *Mevlid-i Nebî* (Tıraşcı, 2013, s. 213-230)

Kürtçe Mevlidlerin Muş İli'nde İcra Edilişi

Muş ilinde uygulanan mevlid merâsimlerinde yukarıda isimlerini zikrettiğimiz mevlitlerden genellikle günümüzde icra edilen en eski ve bilinen ilk Kürtçe mevlid olan Hasan Ertûşî'nin *Mevlid-i Nebî Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm* isimli mevlidi icrâ edilmektedir. Tamamı 511 beyittir.

Hasan Ertûşî'nin mevlidi; Münâcât, Hz. Peygamber'e övgü ve methiyeler, mevlidin önemi ve mevlid okumanın faziletleri, Muhammedî nurun kâinattaki her şeyden evvel yaratılması, Hz. Âdem (a.s.)'in yaratılması ve Cennet'ten çıkarılması, Muhammedî nurun peygamberler silsilesi ile taşınması, doğumundan önce Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in gelişinin yaklaştığını Hıristiyan ve Yahudilerin bilmesi, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in anne ve babasının evliliği, Âmine annemizin hamileliği ve bu sırada her ay Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in rüyasında onu ziyarete gelmesi, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in dünyaya gelişini anlatan "Merhaba" bölümü gibi bölümlerden oluşmaktadır.

Bundan sonraki bölümlerde ise Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in çocukluğu ve nübüvvetin gelişine kadar olan zaman anlatılır. On sekiz bölüm şeklinde yazılan mevlidin uzun olmaması için günümüzde sadece Merhaba bölümüne kadarki kısmı okunur. Edebî olarak incelendiğinde ise; Ertûşî'nin Arapça ve Farsça ilimlerle çokça meşgul olması sebebiyle mevlidinde ağır bir dil kullandığı göze çarpmaktadır. Günümüz Kürtçesinde anlaşılması gayet zordur. Mevlidin uyak şekli; aa, bb, cc, dd... şeklindedir ve on birli hece ölçüsü ile yazılmıştır. Kürtçe mevlidlerde aruz veznine çok fazla önem verilmez. Ertûşî'nin mevlidi genellikle (Fâilâtün, fâilâtün, fâilün) mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olup bu nazım biçiminin dışına çıkıldığı da gözlemlenmektedir. Eser ayrı başlıklar halinde bölümlenmemiştir. Bölüm araları belli edilmek için sonlarına şu ibare getirilmiştir:

"Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat."

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'e salavat getirmeyi tembihleyen bu ibareden sonra hep beraber salavat getirilir (Tıraşcı, 2013, s. 214-215).

Muş ilinde yapılan mevlid merâsimlerinde diğer illerde olduğu gibi, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in doğum günü (mevlid kandili), kutlu doğum haftalarında icrâ edildiği gibi kandil geceleri, düğün merâsimleri, cenaze sırasında, ölen kişinin sene-i devriyesinde, herhangi bir kutlamada, Ramazan ayında hergün gibi çeşitli vesilelerde de icrâ edilmektedir.

Mevlid; cami imamları, medrese öğrencileri ve dinî bilgiye sahip kişiler tarafından icrâ edilmektedir. Mevlidler kandil gecelerinde camilerde, Ramazan ayında iftardan bir saat önce okunmaktadır. Mevlid okutacak kişi tarafından halka önceden mevlid yapılacak yer ve zaman ilan edilerek halk mevlide davet edilmektedir. Camilerde okutulan mevlidlerde genellikle mevlid sonunda gül suyu, lokum, bisküvi, şeker, meyve suyu vb. ikramlar yapılmakta, evlerde yapılan mevlidlerde ise bu ikramların yanında mevlid sonunda yemek ikram edilmektedir. Evlerde tertib edilen mevlid merâsimleri genellikle sünnet düğünü, nikâh, herhangi mutlu bir olay vesilesi ile yapılmaktadır (Dindar, 2015).

Mevlid merâsimi başlamadan önce bir sehpa üzerine içerisinde bir sürahi su, tuz, şeker bulgur ya da pirinç olan tepsi konulur. Mevlid merasimi bitirildikten sonra bunlar bereket ve şifaya vesile olacağı inancı ile mevlid merasimine katılan cemaate ikram edilir.

Türkçe mevlidde bahirlere başlamadan önce bir aşr-ı şerif okunurken, Kürtçe mevlide başlamadan önce mevlid merasiminin yapılma vesilesine uygun bir aşr-ı şerîf okunur. Kürtçe Mevlid Hemdê Xwedê bölümüyle başlar. Hemdê Xwedê bölümünün başında besmele çekilir ve Ahzâb Sûresi 56. Âyet-i Kerîme okunur. (Muş Hacı Şeref Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015) Bazı mevlidhânlar aşr-ı şerîfden sonra Kürtçe Salât-ü Selâm (Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015) getirerek mevlid okumaya başlamaktadır.

Bu Salât-ü Selam;

" Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat."

Şeklinde Kürtçe mevlidin bölümlerini ayıran beyit olup, Türkçe mevlidde bahir sonlarında Salât-ü Selam okunurken söylenen şu beytin karşılığıdır:

"Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile edin es-salât".

Bu beytin okunmasından sonra cemaat tarafından hep bir ağızdan şu şekilde Salât-ü Selam okunmaktadır.

"Salât-u'llâh, Selâm-u'llâh, 'aleyke Yâ Rasûlallâh
Salât-u'llâh, Selâm-u'llâh, 'aleyke Yâ Habîballâh

Salât-u'llâh, Selâm-u'llâh, 'aleyke Yâ Seyyide'l- evvelîne ve'l âhirîn" (Muş Hacı Şeref Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015) (Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015).

Türkçe mevlid bahirleri arasında tevşihler okunurken Kürtçe mevlidlerin bölümleri arasında yaşlı okuyucular tarafından ilahiler okunması pek tasvip edilmemesine rağmen, mûsikiye aşina olan genç okuyucuların bölümlerin arasında Kürtçe ilahiler okuduğu görülmektedir (Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015).

Türkçe mevlidlerde Veladet bahrinin son kısmında ayağa kalkılıp dua ile bitirilirken, Kürtçe mevlidlerde Merhaba bölümünden önce gelen, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in doğumuna yakın olan olayların anlatıldığı bölüm oturularak okunurken Merhaba bölümüne geçildiğinde cemaat ayağa kalkarak, bu bölüm tamamen ayakta icra edilir (Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015).

Kürtçe mevlid de bölümlerin okunması btirildikten sonra mevlid duası edilerek mevlid merâsimi sona ermektedir (Muş Hacı Şeref Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015). Merasimin sonunda katılan cemaate ikramlar dağıtılmakta ve evlerde icra edilen mevlidlerde mümkünse yemek ikram edilmektedir (Dindar, 2015).

Kürtçe mevlid ihtiva ettiği konular açısından Süleyman Çelebi'nin mevlidinden farklılıklar taşısa da metnin birçok yeri ve anlatım üslubu Süleyman Çelebi'nin mevlidi ile paralellik arz etmektedir. *Vesilet'ün Necat*'ta var olan Miraç mucizesi, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in vefatı ve Hz. Ebu Bekir'in (r.a) imamlığı, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in mucizeleri, hicreti, Risâlet'i gibi konular Kürtçe mevlidde yoktur. Bu mevliddeki Merhaba bahri, Türkçe mevliddeki Merhaba ile başlayan bahirlere oldukça benzemektedir.

Arapça, Türkçe ve Kürtçe mevlid metinlerinin çoğu zaman birbirinin tercümesi ya da büyük oranda benzeri olduğu bilinmektedir. Bu durum biraz da mevlitlerin yazımında edebî kaygının olmaması ve dine hizmet düşüncesinin önde olması ile açıklanabilir.

Aşağıda Türkçe mevliddeki Merhaba Bahri ile Kürtçe mevliddeki Merhaba bölümü karşılıklı yazılarak benzer olan beyitler numaralandırılmıştır.

Kürtçe Mevlid'de Merhaba Bölümü	**Türkçe Mevlid'de Merhaba Bahri**
Cûmle zeretê cîhan da ev nîda	Yaratılmış cümle oldu şâdumân
[1] Kirne gazî pêkve gotin merheba	Gam gidip âlem yeniden buldu cân
Merheba ey sirrê furqan merheba	Cümle zerrât-ı cihân edip nidâ
[2] Merheba ey derdê derman merheba	[1] Çağrışuben dediler kim merhabâ

Merheba ey canê baqî merheba	Merhabâ ey âlî Sultan merhabâ
[3] Merheba ey işşaqî saqî merheba	[4] Merhabâ ey kân-i irfân merhabâ
Merheba ey alî siltan merheba	Merhabâ ey Sırr-ı Furkan Merhabâ
[4] Merheba ey kanê îrfan merheba	[2] Merhabâ ey derde dermân Merhabâ
Merheba ey şemsê taban merheba	Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı cemâl
Merheba ey canî canan merheba	[7] Merhabâ ey âşinâ-yi Zü'l-Celâl
Merheba ey qurret-ûl aynî xelîl	Merhabâ ey mâh ü hurşid-i Hüdâ
[5] Merheba ey xasê mehbûbê celîl	[8]Merhaba ey Hak'dan olmayan cüdâ
Merheba ey rehmeten-lil-alemîn	Merhabâ ey âsi ümmet melce-i
[6] Merheba ente şefî-ûl mûznîbîn	Merhabâ ey çâresizler eşfa'i
Merheba ey afîtabê bê zewal	Merhabâ ey cân-ı bâki merhabâ
Merheba ey mahê tabê lâyezal	[3] Merhabâ uşşâka sâki merhabâ
Merheba ey bûlbûlê baxê wîsal	Merhabâ ey gürretü'l-aynı Halîl
[7] Merheba ey eşînayê zûl-celal	[5] Merhabâ ey hâs-ı mahbûb'u Celîl
Merheba ey nurî xurşîdê xweda	Merhabâ ey rahmeten lil'âlemîn
[8] Merheba ey tû ji heq nabî cüda	[6] Merhabâ sensin şefîu'l-müznibîn
Merheba matlubê alem her tû wî	Merhabâ ey pâdişâh-ı dü-cihân
Merheba ewlâdê Haşem her tû wî	Senin içün oldu kevn ile mekân
Merheba ey nura heq ra mazharî	Ey Cemâli gün yüzü bedr-i münir
Merheba ey ewlîyan ra serwerî	[9] Ey kamu düşmüşlere sen destigîr
Merheba hatî şivanê ûmmetê	Dest-i gîrisin kamû üftâdenin
Merheba hat bo me nura dewletê	Hem penâh-ı bende vü âzâdenin
Merheba ey bedrê alem ya mûnîr	Ey gönüller derdinin dermânı sen
[9]Merheba ey xelkê girtî destegîr	Ey yaratılmışların Sultânı sen
Merheba siltanê cûmle embîya	Sensin ol Sultân-ı cümle enbiyâ
[10]Merheba ey nurê çeşmê esfîya8	Nûr-i çeşm-i evliyâ vü esfiyâ

Ger divêtin hûn ji narê bin necat	Ey risâlet tahtının sen hâtemi
(Ertuşi, 2012) [11]**Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat**	[10]Ey nübüvvet mihrinin sen hâtemi
	Çünkü nûrun rûşen etti âlemi
	Gül Cemâlin gülşen etti âlemi
	Oldu zâil zulmet-i cehl ü dalâl
	Buldu bâğ-ı ma'rifet ayn-ı kemâl
	Yâ Habîballah bize imdâd kıl
	Son nefes dîdârın ile şâd kıl
	Ger dilersiz bulasız oddan necât
	(Akkuş, 2016, s. 87-88) [11] **Aşk ile derd ile edin es-salât**

Kürtçe mevlidin makamsal icrasına bakıldığında icralar, genellikle basit, az sanatlı ve uşşâk, hüseynî ve hicâz makamlarının dörtlü ve beşlileri etrafında gezinerek okunmakta, mevlidhânın yeteneğine göre makam seyrini, meyanlarını da göstererek icra edilmektedir. Ama genel olarak dinlediğimiz icralarda Türkçe mevlidlerdeki profesyonel makam uygulaması ve makamsal tutarlılığa karşın, mahalli bir okuyuş görülmektedir (Muş Hacı Şeref Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015) (Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi, 2015).

Mevlidhânların, Kürtçe mevlidin genelinde okuyuşu biraz tempolu (bestelenmiş tarzda) başlatıp, Salavât kısımlarına geldiğinde biraz daha serbest doğaçlama okudukları görülmektedir. Türkçe Mevlidde ise bahirler kendi makam seyirlerine uygun ama bestesiz, doğaçlama olarak okunmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Özelde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in doğumundan başlayarak, O'nun muazzez hayatından birçok kesitin manzum bir dille ele alındığı mevlidler, Türkçe, Arapça vb. dillerle yazıldığı gibi Kürtçede de bir edebiyat ürünü olarak yazılmıştır. Yazılı edebiyattan aktarılarak bir dinî mûsikî formu hâlinde Kürt olan vatandaşlarımızın yaşadığı genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde halkımız tarafından kürtçe olarak icra edilmekte ve oldukça sevilerek bu kültür devam ettirilmektedir. Genel olarak Muş ilindeki icralara baktığımızda ufak farklılıklar olmasına rağmen Türkçe icrâ edilen mevlitlerle ortak uygulamalar bulunmaktadır. Kürtçe mevlidi geleneksel olarak icra eden mevlidhanların mûsikîyi önemsememesine rağmen günümüzde yetişen genç mevlidhanların mûsikîye ilgileri bu mevlid okuma usulünü önümüzdeki günlerde değiştirecek gibi görünmektedir.

MEWLÛDA MELAYÊ BATÊ (HASAN ERTÛŞÎ) BÖLÜMLERİ

BÖLÜM-I: HEMDÊ XWEDÊ

Hemdê bêhed bo Xudayê 'alemîn
Ew Xudayê da ye me dînê mubîn
Em kirine ummeta xeyr-ul beşer
Tabi'ê wî muqtedayê namûwer
Ew Xudayê malikê mulkê ezîm
Daye me mîrsa Qur'ana Kerîm
Dînê me kir kamîl û nî'met temam
Ye'nî dame Ehmed û darûs-selam
Ew Xudayê bê nezîr û zulcelal
Bê mîsal û bê heval û bê zewal
Raziqê bê dest û pa û mar û mûr
'Alimê sirra negotî der sudûr
Karîsazê bende û sultanîcan
Rahîm û Rehman letîf û mîhrîban
Asîmanê bê sitûn wî kir bedîd
Sûretê ba xal û xet wî aferîd
Hêvîdar in em ji te Şahê Kerîm
Îhdîna ya Reb sîratel musteqîm
Nê ji me sûc û xeta tên û sitem
Lê ji te îhsan û xufran û kerem
Ya Reb îmanê dixwazin em mudam
Jêrê ala ya Muhemmed wesselam

Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi 'işq û şewqek hûn bibêjin esselat

BÖLÜM-II: PESNÊ PÊXEMBER (s.)

Ber tu ba da her zeman û an û hîn
Ey Muhemmed sed hezaran aferin
Ey şefî'ê darû yê her 'îlletê
Dîde û binahiya vê ummetê
Destegîr û mustexasê herdû kewn
Bo gunehkaran penah û puşt û 'ewn
Sellî ya Rebbî 'ela xeyr-îl beşer
Ta hebin teyr û bixwînin ber şecer
Ew hebîbê rohnîya heft asîman

Herdû alem qalib ew ruh û rewan
Xakîpayê Ehmed ew Beyt-ul Heram
Lew şerîf in Zemzem û rukn û meqam
Sellî ya Rebbî 'ela xeyr-îl wera
Ma tesîrû şemsû fîsseb 'îl 'ûlla
Fexrê Îbrahîm û Îsmaîl û Nûh
Mustefa yê bawefa yê bafitûh
"Ma remeyte îz remeyte" goşîdar
Destê wî destê Xuda der kar û bar
Sellî ya Rebbî 'ela xetmîr-rûsûl
Ma yemûc-ûl aşîqûne fîs-sûbûl
Ew kelîmê xweşnewayê çerxî tûr
Daxîdar im bo wî sîmayê bi nûr
Ey şefî'ê sahibê alayê hemd
Min hene bê hed guneh, nisyan û 'emd
Lê me hêvî wasiq e dê ez feqîr
Jêrê alaya te bim roja 'esîr
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi 'işq û şewqek hûn bibêjin esselat

BÖLÜM-III: XÊRA XWENDINA MEWLÛDÊ

Her kesê gûhdarê Mewlûda Nebî
Dergehê mîzgînîyan dê li vebî
Gotî wî Pêxamberê alî sifet:
Mewlûda min her kesê mezin biket
Ez şefî'ê wî me roja mehşerê
Dê vexwut ew tasek ava kewserê.
Serfê Mewlûda me yek dirhem fere
Hemberê yek gohê zêrê ehmere
Fî sebîl-îllah bi bexşî her feqîr
Qedrê Mewlûdê bizanin hûn kebîr
Hem ji bo Bekr û 'Umer hat ev xeber
Hem ji 'Usman û 'Elî çêbûn eser
Dîrhemek bêt serfê Mewlûda Nebî
Xêrekî mezin ji bo hasil dibî
Hem ji Şeyxan bû rîwayet ev xeber
Şeyxê kerxê Fexrê razî ba dîger:
Her kesê hazir bike ew yek te'am

Ba buxur û şerbet û qedrek temam
Gazî ket îxwan û hilbêtin çira
Bête xwendin Mewlûda xeyr-ul wera
Tête heşrê ew digel xelqê bere
Ye'nî ba Pêxamberanî enwerê
Herçî bînit, hindî tiştê xwarinê
Dê mûbarek bit li ber vê xwendinê
Bête xwendin ger li yek sîkke-dîraf
Dê mûbarek bin dera hin bêne zaf
Bête xwendin ger li avê ê vexut
Rehmî nazil cumleê 'îlett dibit
Her cihê lê bête xwendin rehmet lê
Dê Melek bibin tijî wê menzîlê
Xanîyê lê bête xwendin ev sela
Dê bibîte ba'îsê def'a bela
Bo xudanê zadî yû bo hem nişîn
Her selatan dê bidin kerr û bîyîn
Dafi'ê cumle hesûdê çav xerab
Der mezarê sehle lê redda cewab
Pirr kesan dîtin keramet û eser
J' xwendina Mewlûda Sultanê beşer
Her wekî hatîye gotin bê hîsab
Lê neşîm bêjim jî tetwîla Kîtab
Qedrê Mewlûdê nizanim bêjim ez
Li yek hişyarbin nebête cerge bez
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-IV: AFIRANDINA NÛRA PÊXEMBER (s.)

Girtî yek qebde ji nûra Xu Xuda,
Gote wê: "Kûnî Hebîbê Ehmeda"
Hêj ne erş û ferş û kûrsî û qelem
Hêj ne lewh û Enbîyayê muhteşem
Salîha tesbîh kirî nûra şikerf
Şeş mîet elf û çîhar û bîst û elf
Paşê bo wî çêkirî dûwazdeh hîcab
Her yekî xwiştir ji yarî bê hîsap
Qudret û te'zîm û mînnet merhemet

Hem se'adet hem keramet menzîlet
Hem hîdayet hem nubûwwet rîf'ete
Ta'ete yazdeh şefa'et temmete
Her yekî westabû tê de çendî sal
Lê 'eded mes-pare 'ilmê Layezal."
Her yekî tesbîhekî xas û cüda
Daîmâ tesbîhê xwendin bo Xuda
Paşê avête çihar behrê mezin
Wî Xuda yê "Layezalê" îns û cin
Behrê nusret, sanî behrê merhemeh,
Behrê qudret, behrê îrfan în hemeh
Çûn ji behrê me'rîfet ew hate der
Qetre jer werya bi îlham ew qeder
Sed hezar û hem çihar û bîst-i elf
Her yekî bû yek Nebîyyê dil-şikerf
Paşê Wî çêkir ji nûra namîwer
Cewherek lê kir nezer ew bû dûker
Nisfê ewwel dayî çavê heybetê,
Nisfê sanî dayî çavê şefqetê.
Hem kelî ew behr û kef da û dûxan,
Kef bûye erd û dûxan bû asîman.
Nivîka dê çêkirin jê çarî çîz
'Erş û kursîyyû qelem lewhe temîz
Hate emrê "Padîşahê Layezel"
Malîkul mulkê Celîlê Zul-celal:
Ya qelem binvîs bi emrê Padîşah
Ez çi binvîsim bi ferman ya Îlah
Qale: "Ûktûb Laîlahe îlla ene",
Hem Muhemmed Qasidê emrê min e.
Sacîdû bê hiş kerî sed salî dî
Ser hilîna got Îlahî seyyîdî
Ez dizanim Laîlahe îlla Tu yî
Ew Muhemmed hemberê îsmek bûyî
Kijke ya Sultan û ba cud û kerem?
Padîşahê sermedê got: -Ya qelem.
Ger nebûya ew Muhemmed, lewh û erş
Minnetîna ne wucûdê ta be ferş
Ney tû êney Cennet û narê mezin

Cumle eşya min ji bo Wî çêkir in
Muhbetê hîngavtû şeq bû ew qelem
Ma li ser lewhê nivîsî dem bi dem
Serxweş û şûkranê Wî navê şêrîn
Paşê ba îlhamê Rebb-êl 'alemîn
Gotî ewwel: -Ya Muhemmed Es-selam
Hem Eleyke gotî Rebbê "La yenam."
Da cewaben 'en Hebîbê-l Îzzetê:
We Eleyke Es-selam û Rehmetê
Bûye Sunnet lew selam û redd e ferd.
Cûmle ehwal paşê hingê kirne erd.
Wî nivîsî pêkve Ummet qencîkar
Cennetîyyû 'esîyan dê biçne nar.
Ummeta Ehmed nivîsî ehlê Nûr
Ummet-un muznîbet-un Rebb-ûn xafûr.
Cumleê ehwalê 'alem bêş û kem
Wî nivîsî borî yû hişk bû qelem
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-V: AFIRANDINA ADEM (e.)
Çûn îradet hate sultanê refî'
Çêkirî Adem bi vî şiklê bedî'
Emrî hate goşê Cibrîlê Emîn:
Qebde'ê bîne ji beyda'ê zemîn
Ew dilê erdê û hem hûsn û biha
Zîneta meknûn û dûrra bê biha
Hatî Cebraîl li ba emrê Letîf
Çengekî axê ji wê qebra şerîf
Girt û ba tesnîmê safî kir hevîr
Têkveda heta ku ew qenc bû xemîr
Bu wekî dûrra sipî wê se'atê
Xewte da der çûyibarê Cennetê
Emrê Cebraîl kirî paşê çûnan
Wê bi gîre der zemîn û asîman
Behr û berr û şerq û xerbê 'alemê
Hate gêran hêj ne behsa Ademê
Nê hezaran Salê çûne axîrî

Ew nebî bû Adem hîj av û herî
Paşî hingî xaliqê her sûretê
Çêkirî Adem bi destê qûdretê
Pif kirî ruhê xu ew bû nazenîn
Lew Melek hatin ji bo wî sacidîn
Bû xezîne ew ji bo dûrra yetîm
Danîye pişta wî ew Nûra 'Ezîm
Paşê bir avête baxê Cennetê
Xeyrî darê jê bixwe j' her nî'metê
Sef bi sef westane pişta wî Melek
Nazirê Nûra Muhemmed ew Melek
Gotî Adem ew Melaîk bo çi her
Wî li pişta min dikin daîm nezer
Rebbê 'alem gotî Adem ey mûlî
Tu ji bo Nûra Muhemmed hamilî
Ew Hebîbê Min di pişta te zuhur
Lew Melek têne temaşeyê ji dûr
Gotî Adem ey Xuda wendî felek
Min divêtin bêne pêş min ew Melek
Hem bi fermana Xuda wê se'atê
Nûr ji piştê hate nîva cebhetê
Hin dibêjin hate tilya şahide
Lê heqîqet her dizanitin Xudê
Mislê rojê hatîye ew ca felek
Hem teheyyur Adem û hindî Melek
Gotî Adem ya Rebb ew Nûra qebûl
-Ma te tiştek? Gotî Eshabê Resûl
Gotî Adem: -Ya Îlahî qenc e bêt
Bête tilyan her çi maye, Min divêt
Nûra bû-Bekir di wastayê 'Umer
D' bunser û 'Usman di xunser musteqer
Hate îbhamê dibên nûra 'Elî
Şu'lê da tilyan û Cennet muncelî
Hatî Hewwa û nezer da nûrî saf
Gotî: - Ya Adem çi nûre pir şefaf ?
Gotî Nûra yek Nebî yê mezin e
Seyyîd û hem serwerê nesla min e
Çûnkî bê emrê ji Adem bû zîhar

Nûr ji enyê hate piştê bû sitar
Nê ji darê xwarin herdu kan şîrîn
Hûlle ê Cennet ji bejnê da firîn
Îhbîtû mînha cemî'en hate emr
Adema dî pêkve lakîn bi sebir
Der „Seren" dîbê bi erdê ket girî
Çend salan rohnîkê wî bûne herî
Rohnîkê wî şîn kirin dar û nebat
Çûn di erdê da û pa û mayi mat
Pir girî û xweş girî bê hed gelek
Newhe ê „înna zelemna" çû felek
Rojekê ew der sûcudê bê mefer
Pir girî û hem li erşê kir nezer
Dît nivîsî „La îlahe-îlellah
Ba Muhemmed ba Resûlellahê Şah
Got:-bi heqqê an Muhemmed key, te, neqş
Wî kirî ba Îsmê Xu ber saqî 'erş
Tu bi xufranê min ê bêçare, ah.
Hate Cebraîl li ba emrê Îlah
Ser hilîne Adema 'Efwa Celîl
Bo te hat û rabe ey zîba cemîl,
Hurmeta navê Muhemmed an Resûl
Tewbeya te bû qebûl û her qebûl.
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-VI: ÎNTÎQALA NÛRA PÊXEMBER (s.)

Çûn ji Adem nûra Ehmed bû cüda
Hate puşta Şîsê burhan-ul hûda.
Hate eslabê bûtûnî tahir e
Qet nebû yek jî, xerab û facir e
Fewqê 'Ednan ta ji Adem îxtîlaf
Tê heye lew bî tîfaq e ev mesaf
Jêrî Ednan ta ji 'Ebdullah guhest
Bîst û yek babin, hemî rast û durust
Hin yekî 'Ednan û Me'd û hem Nezar
Mudr û Îlyas in bizan ey goşîdar
Mudrîke paşê Xûzeyme taze 'eyş

Hem Kenen e paşê Nedr e bû Qureyş
Malîk û hem Fehr û Xalîb hem Lûwey
Ke'b û Mûrre hem Kîlab û hem Qusey
Hem ji puşta wî Quseyyê pak û saf
Ew emanet hate nik 'Ebdûlmenaf
Hem ji nik 'Ebdulmenaf ew muxtefî
Hate pişta Haşim ew Nûra sefî
Hem ji Haşim bû emenet munqelib
Hate bû mêhvanê 'Ebdulmuttelib
Sîlsîla wî ta bi Adem da û bab
Pêkve di biçne bihîştê bê hîsab
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi 'işq û şewqek hûn bibêjin esselat

BÖLÜM-VII: WÎLADETA 'EBDULLAH BAVÊ PÊXEMBER (s.)

Hem ji Abdûlmuttelîb bû hamile
Fatîme hem mûdde teş bû kamîle
Ji bo Abdullah bi hûkmê sabîqe
Nûra Ehmed der cebîneş barîqe
Mazharê nûrâ Mûhemmed hatî ew
Pâk û nûranî mûeyyed hate ew
Girtî xwinê cûbbe ê yehya çûnar
Wê demê bû yek şehîdê bê şûwar
Hişkê bû ew xwinê birin rûzîgâr
Tâ wûcudê Abdullahê namîdâr
Taze bû ew xwin û mercân bune rêz
Rahibân got ay û way exbarê nêz
Wextê rabit Ehmedê alî alem
Nasixê tewrat û încil û sanem
Hat xudanê seyf û Qur'ana mûbîn
Xwinê Yehya bû nîşana wî yeqîn
Lêk vegeryan hem sûal û hem cewab
Way û weylê kefte nav ehlê kîtab
Wan yeqî kir Abdullah hate wucûd
Ba'adawet qast kirin qetla wî zûd
Ehlê kizb û ehlê zûr û îftira
Çendî carân hatine um-mûl qura
Abdullah der hivzê sultanê wedûd

Nûra Ehmed dafi'ê şerrê yehûd
Abdullah mezin bu ba nâz û delal
Canê Abdûlmuttalib ew meh û sal
Xweş divê babê azîzê madere
Rohnîya malê û zîba esmere
Şikl û sîma mislê bedrâ asîman
Nazik û ranâ û nûra xanedan
Dîlber û mehbûb û şîrîn wek şeker
Herkesî ew dî û dil lê bu duker
Dohtî çâkanî kureyş û hem ereb
Muntezir bun pêkwe bo wî roz û şeb
Her yekî hîvî dikir ew bit qebûl
Ba yekî wî qet neda meylâ wusul
Bu di aza ew ji fikrî în û an
Yumnî nûra Ehmedî bûba sîban
Rojekî wî gote babê ey emîr
Saeta ez biçme betha û sebîr
Min ji pişte tê te der nûrek mezin
Radibitê ser serê min ew ji min
Ez di bînim minqasim bu ew duker
Yek di şerqê yek di xerbê çuye der
Tête vehcespân û çapûk bide reng
Tête ser yek mislê ewrê taze reng
Ez dibînim asîman buye dû şeq
Radibit ew nurê ta bi heft tebeq
Tête veh-fil- halî zanalî maqam
Ez dibînim têtе pişta min temam
Seata rûnim li ser mehda zemîn
Min acaîp têtе pêşmin aferin
Hem ji erdê têtе semê ev kelam
Wî digelte Ehmed wes-selam
Her çi darê hişkê ez çume binî
Bu hîşîn kesk ji bekan pir xenî
Bû sî û sewan li ser min nagîhan
Ez ku çum bu hişk û bê belk û xûsan
Ew remz û hale babo bêje min
Gote babî rohnîya çavê di min
Çavê min mizgîn l ite ey nazenîn

Dê ji te zahir bitin şahê emîn
Hêvîya min wasiqe Dê radibîtin
Ekrêmê alem ji te peyda bitin
Eşrefê mexlûk û siltanê cîhan
Dê ji te zahir bîtin bê şik bi zan
Min dîye der xewab û mame mûntezer
Ehmed ji pişta teye canê peder
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM -VIII: PEYMANBESTINA CIHÛYAN A JI BO KUŞTINA 'EBDULLAH

Çûnkî Ebdillahê rabû pâkî zat
Xweş li qetla wî cihûdan kir xebat
Rahib û ehbar û hem ehlê kîtab
Ji agirê kerbê hemî bune kebab
Hatine heftê cihûd ez milkê şam
Taze beyat best û ehd dane temam
Cengî û merdê dila wer şûreger
Pêkve xwarin sund û bestên taze şer
Ta neêtê kuştin ew zîba heram
Yek ji me naêtê ax û milkê şam
Rahê sehra girt ewanê kîne dûz
Mislê kûndê her bi şev çune birûz
Zû gihîştin çune dorâ mekkihê
Ketne bestan mislê ava bin kehê
Da bibîn kengî dê bêtin firsatê
Newbedar ketne kenarê heyşetê
Rojekî wan di bi çolêde meşî
Talibê neçîr û ahûyê xweşî
Wan ku di raburî Evdillah çunan
Ba tenê tenha bi çolêde rewan
Firseta xwe dîn û rabun şûr û hesin
Çun di payde mislê gûrê dev bi xwîn
Hem di wê rojê li sedyê bu weheb
Yanî babê Emîna alî neseb
Çun seda hat û weheb lê kir nezer
Hate Evdillahê qewmê xwînceger
Refde gûrkek hate berxê newciwan

Lê belê hişyare lê zîba şivan
Nagîhan fikrî weheb di ji asîman
Hate xwarê leşgerê rewhanîyan
Xeybeyanê keksê puşî gulîzar
Hatin û jêk rakirin ew tar û mar
Terfetûl eynê cihûd berbat kirin
Wan ji iqlîmê cîhan winda kirin
Seata sirrê ji xeybê dî weheb
Maye heyran û fe maye der eceb
Çun ji Evdillahê dît ew sir û hal
Xweş li lewhê dil nivîsî ev xeyal
Ger qebul ket min daye wî Emîna
Pak û masûmê hebîb û mûqîma
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM - IX: ZEWACA 'EBDULLAH Û AMÎNEYÊ

Paşî wê sirra azîm û nûr û tab
Nazîlê qelbê weheb bu îttirab
Çapûk û çespan vegerya hate mal
Wî hîkayet got ji bo mala xwe hal
Hem hîkayet ji bo zewcê weheb
Hem keramet hem ji cenga bûl-eceb
Gote zewce qence qasit bî ji min
Rabî bî çî xanedana der mezin
Bêje Evdilmittalîb min Emîna
Wê li nîk zîba afîfa mûqîna
Gotî Evdillah bi bitin ew qebûl
Temşîyet dê bit û çê bît usûl
Nazik û sîma xweş dîlber ewe
Layiqê wî babê ta wî her ewe
Hatî Evdîlmûttalîb kir ba xeber
Hem di Evdillahi hûbbê kir eser
Gotî dayê rabe ey zîba xîsal
Zewceyê bo min bi xwaze bes delal
Ba cemal û ba kemal û ba edeb
Xweş eda şîrîn lîqa alî neseb
Zu di rabu Fatîma dil şadî man

Mazirê ber suretê gûlçehre kan
Pir şepal û gûl rixanê taze eyş
Sakînanê perdeyê alê qûreyş
Dil newa û pêkve naz û qende leb
Kes nedî şîrîntir ez binta weheb
Emîna gûl bu di gûlzarê cemal
Hûsnî û bê hed qad û qamet ittîdâl
Dê çi bêjim ez cemal û marifet
Walidê Ehmed bese her ew sifet
Fatîma dît û vegerya da mina
Gote Evdillahê behsê Emîna
Mislê wê nebûn şepal û nazenîn
Nê di dînyê ne di firdewsa berîn
Carîdî çu dît û ew nazik nîhal
Lê vegera babetin herdû heval
Hate Evdilmuttalîb rakir ji mal
Çun ji babê xwestin ew ranâ şepal
Weqîyek zîv û weqîyek zeheb
Sed şitûr sed pez e wî dane weheb
Sed beqer cûmle ciwan û samîne
Bu hinarên pêkve nexta Emîne
Hate Evdilmuttalîb vê seatê
Kir tedarîk kar û barê dawetê
Çêkirin zâd û teamam bil-eceb
Hem qureyşî xwendin û hindî ereb
Emîna xemlê ji rengê gûlşenê
Zend û bazin rêştine ji rengê hine
Xweş newa û xweş eda hatin ereb
Cuma bu ew şeb nehê mahê receb
Wê şevê anîn nîkah û aqdê best
Bûk û zava mane şerbet dane dest
Der Mekkê meşhûrî bu ev gotina
Evdillah zavaye bûke Emîna
Hesret û kerbî hemî berbat kirin
Wê şevê sed jin temamî jê mirin
Bû û zava herdû çune xelwetê
Şahîyane kefte baxê cennetê
Zu di ridwanê vekir babê cinan
Daketin dergehê nîran nagîhan

Hur û xîlman û çem û teyr û nebat
Hatine hemd û senayê xweş lûxat
Ez demê can bexşî cîbrîlê emîn
Mijde da ehlê semawat û zemîn
Rabê mizgînî bibe ji mexlûqan re
Ji asîman û erdê ta teht-es-sere
Xûlxulê peyde bu der heft asîman
Sewtê tesbîhê melek çu lamekân
Hate xwarê Cebraîl û mijde da
Keksê alâ yek li banê Kabê da
Mijde da mexlûqê ha ê behr û ber
Cûmle heywanetan zanî ev xeber
Xweş nîda hat ez yesar û meymene
Nura Ehmed hatî çu nîk Emîne
Hatê nuranî şef-îl mûznîbîn
Hatê xeyr-ûn-nasê xetmûl mûrselîn
Wê şevê hindî sanem bun sernûgun
Textê İblîsê leîn buwa ji gun
Lew li ser suret revî teşbîhê mar
Hate gohê bo qûbeysê kir hewar
Zûryeta wî cûnle hatin bê newa
Ew çi hale bêje me wî gote wa
Lew li min çêbuye tirs û zelzele
Ba Muhemmed Emîna bu hamile
Hatî dewra Ehmedî dewra me çu
Lat û İzza dê bikat bê av û ru
Yek j ime êdî nehiştin bit eyan
Wî li me rê girt çuna asîman
Ronîya herdu cîhan û millatan
Ummeta wî çêtirîne ummetan
Hate xwin rêzê cîhan qir seffaq
Em ji deste wî hemî dê bin helaq
Dê çi bit halê me û tedbîr û ray
Ay û way û ay û way û ay û way
Hem di sûbha wê şevê dewlet fûzun
Textê şahanê cîhan bun sernûgun
Bê tekelûm ma devê hindî milûk
Şah eger hakim eger mîrê bilûk
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-X: MIZGÎNDANA PÊXEMBERAN LI AMÎNEYÊ JI BO HEMLÊ WÊ Û WEFATA 'EBDULLAH

Emîne gote şeş meh çune ser
Min ji hemla xwe nedî qet yek eser
Paşî şeş meh gote min awazê xeyb
Min li te mizgîne Pakîze ceyb
Wî digel te xatemê peyxemberan
Nasixê herfa kîtab û defteran
Lê di xewnê de me dîtin bê eded
Enbîya û remz û nîşan û sened
Ewwela min dî ji min nurek diçit
Qesrê bûrsa min ji Eqsa wî didît
Mahî ewwel hatî Adem teyyîba
Kir selam û gote hemlê merheba
Mahî sanî hatî Şît ez meymene
Gote min mizgîn li te ya Emîne
Mahî rabi Nuh û Xamis Hud û hem
Hatine mizgînî da min ez kerem
Mahî sadis hatî İbrahîm Xelîl
Da min mizgînî ji wê hemlê celîl
Mahî sabi hatî İsmaîl zebîh
Mijde bexşî min ji wî hemlê melîh
Mahê samin hatî Mûsa ba wefa
İbşîrêya Emîne bil Mistefa
Mahê tasi hatî îsa ji asîman
Mijde da min hatî siltanê cîhan
Ew ku şeş meh çun ji hemlê mûnqelîb
Gote Evdillahê Evdilmuttalîb
Ba ticaret dê biçita semtê şam
Der Medîne bar bikî temr û team
Wê demê dê Emîna godek bibê
Yek ziyafet lazime dawet bibê
Evdillah an meh û ruwê gûlîzar
Der Medînê şerbeta mergê wexwar
Emrê Evdillahê bîst û pênc û sal
Burî û kir ji wê dinya îrtîhal
Çun ji Evdilmuttalîb ew waqîe
Herdu çavê Emîna bun damîe
Esmerê min ma ji xelkê karîwan

Hatine pey dane ew ruh û rewan
Kan habîbê min dilê min bu dûnîm
Ax û hesret godekê min ma yetîm
Dar û ber bo wî girîn wê seatê
Av û ronîk nedînê qet mûhletê
Hem melek rabun û gotin ya kerîm
Nê hebîbê te Mihemmed ma yetîm
Malikê milkê ezîm da ew cewab
Çêtirim bo wî ji xeyra dê û bab
Ey xwedawendanê aqlê mûsteqîm
Kes nizanit qiymete dûra yetîm
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-XI: HATINA WEXTÊ WÎLADETA PÊXEMBER (s.)

Ez rebî-ûl ewwela şeb ruşene
Heştê şev burîn li helmê Emîne
Ya nehê zail jbu ji tirs û xena
Ya dehê bu mijdedar xîf û mîna
Yanzde hem bu xûlxûl û awaz û hem
Zimzima tesbîh û hindî der herem
Diwanzde hem hil bu şemala dewletê
Emîna mabu tenê der xelwetê
Wê şevê der Kabê Evdilmuttalîb
Mabu bo tamîra erdê mûxelîb
Emîna got mam bi tenî bê mêr û jin
Ez demek tirsam û lerze hat emin
Min dî xanî ronî bu xayet bele
Çarî jin hatin ji riknê menzelê
Ba cemal û hisn û nuranî qemer
Hûlleyê istebreq û sûndûs li ber
Leleha têr ew ji ava kewserê
Zûlfîha sed tena dane enberê
Bejn û bala ser û sîmayê şefaf
Min şibhandin tuxmeyê Evdilmenaf
Yek li destê rastê hat û yek li çep
Yek li pişt û yek li pêş min ba edeb
Ew kî bun Hewa û Sara Asîye

Yek li pêş min Meryema îmranî ye
Meryemê hisn û melahat zêde bu
Palveda bu ew ji bo min tekye bu
Nagîhan bu zimzim û tesbîh û deng
Ba lûxathayê muxtelîf reng û reng
Rast û çep min di kewakip têk firin
Qafê ta qafê cîhan bu enwerîn
Pêkve dinya min dî buye qûrsê nur
Meşriq û mexrib didîtin min ji dur
Keskê alâ yek di xerbêda me dî
Yek li şerqê yek li banê Kabê dî
Emrê Cebraîl kirî mîrê mezin
Mijde da ehlê semawat û zemîn
Daketin dergahê nîran bê guman
Şahîyane hur û wîldanê cinan
Xûlxûlûn horî di qasrê cennete
Kî dizanit kar û barê qudretê
Hatî Cebraîl melaîk fewce fewc
Çar kenarê mekkehê bune mewce mewc
Nagîhan ez tîhnî bum wê seatê
Min dî da destê min tasek şerbetê
Sipî û wek şîr şêrîn wek esel
Nê ji wê şî û esel bune mesel
Min wexwar û tîhnî çu filhal ji min
Teyrekî sipî hat û per malî di min
Wê demê min bu Mihemmed Mistefa
Nura can û madena sidq û sefa
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat

BÖLÜM-XII: GAZIYA ZERREYAN DI DEMA ÇÊBÛNA PÊXEMBER DA (s.)
Cûmle zeretê cîhan da ev nîda
Kirne gazî pêkve gotin merheba
Merheba ey sirrê furqan merheba
Merheba ey derdê derman merheba
Merheba ey canê baqî merheba
Merheba ey işşaqî saqî merheba
Merheba ey alî siltan merheba
Merheba ey kanê îrfan merheba

Merheba ey şemsê taban merheba
Merheba ey canî canan merheba
Merheba ey qurret-ûl aynî xelîl
Merheba ey xasê mehbûbê celîl
Merheba ey rehmeten-lil-alemîn
Merheba ente şefî-ûl mûznîbîn
Merheba ey afîtabê bê zewal
Merheba ey mahê tabê lâyezal
Merheba ey bûlbûlê baxê wîsal
Merheba ey eşînayê zûl-celal
Merheba ey nurî xurşîdê xweda
Merheba ey tû ji heq nabî cüda
Merheba matlubê alem her tû wî
Merheba ewlâdê Haşem her tû wî
Merheba ey nura heq ra mazharî
Merheba ey ewlîyan ra serwerî
Merheba hatî şivanê ûmmetê
Merheba hat bo me nura dewletê
Merheba ey bedrê alem ya mûnîr
Merheba ey xelkê girtî destegîr
Merheba siltanê cûmle embîya
Merheba ey nurê çeşmê esfîya
Ger divêtin hûn ji narê bin necat
Bi işq û şewqek hûn bibêjin Es-selat (Aslanoğlu, 2010)**.**

Kaynakça

Akkuş, M. (2016). Vesîlet'ün-Necât. M. Akkuş, & B. Kemikli (Dü.) *Mevlid Külliyâtı* içinde (Cilt 1, s. 87-88). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Aksoy, H. (2004). Mevlid. *İslam Ansiklopedisi (DİA)* içinde (Cilt 29, s. 482-484). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Aslanoğlu, O. (2010, 12 Mayıs). *Mewlûda Melayê Batê.* Erişim Tarihi 20 Mayıs 2015 http://tr.scribd.com/doc/31266575/Mewluda-Melaye-Bate

Çakır, A. (2009). *Müziğe Giriş*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi.

Dindar, L. (2015, 29 Nisan). (Muş Tekyol Cami İmam-Hatibi) Kişisel Görüşme. (E. Ülger, Röportaj Yapan)

Ertuşi, H. (2012). *Mevlid-i Nebî.* F. Aydın (Dü.) İstanbul: Aydın Basın Yayın Dağıtım.

Köksal, P. D. (2011). *Mevlid-nâme.* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Muş Hacı Şeref Cami Mirac Kandili Mevlidi. (2015). 15 Mayıs 2015 https://youtu.be/ajCiZkOpNqg

Muş Yeni Cami Mirac Kandili Mevlidi. (2015) 15 Mayıs 2015 https://youtu.be/QI1yMczT71A

Özel, A. (2004). Mevlid. *İslam Ansiklopedisi (DİA)* içinde (Cilt. 29, s. 475-479). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Pekolcay, N. (2015). *Mevlid (Vesîletü'n-Necât) Süleyman Çelebi.* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Sami, Ş. (2010). *Kâmus-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı.

Tıraşcı, M. (2013). Güneydoğu ve Doğu Anadolu Çevresinde Arapça, Kürtçe, Zazaca Mevlidler ve Müzikal Olarak İcrâ Tarzları. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17*(2), 209-236.